

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Ad Vnum Corpus Redactus

Philosophiæ R. P. Francisci De Oviedo Madritani Societatis Iesv Sacræ
Theologiæ Professoris Tomus II

**Oviedo, Francisco de
Lugduni, M.DC.LI.**

V. An detur imoerium ex parte Intellectus præcedens actus voluntatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95526)

simplicem delectationem de illo obtineat, quod manifestā experientia suadet, scpe enim quis humilis statu delectatur de dignitate regia, & cogitat quid esset facturus, si illa frueretur, singulaque negotia regia disponit, quæ omnia non sine aliqua animi voluptate fiunt, etiam si obiectum confideretur moraliter impossibile, & scpe physice, ut cum quis se Angelum contempletur, & gaudet de dotibus Angelicis, ac possidet.

Difficile est definire, an apprehensio sufficiat ad actum efficacem voluntatis, qui tendat in executionem mediorum. Negat communis sententia. Ita Med. P. Valentia, P. Azor. P. Soar. apud Salas. l. 2. t. 1. q. 1. art. 1. & 2. tit. 1. disp. 5. sect. 2. Sentio posse hominem temere contra omnes prudentiæ rectæque rationis regulas efficaciter intendere obiectum, quod tantum ut bonum consequendum apprehendit, quia potest more brutorum tactus bonitate obiecti apprehensio ferri in illud, quod probat exemplum brutorum, quæ obiectum tantum apprehensum efficaciter intendunt. Secundò id mihi persuadetur, quia rationes, quæ probant requiri iudicium de obiecto bono consequendo ut efficaciter intendatur, tantum ostendunt esse contra prudentiæ regulas, si ne tali iudicio obiectum efficaciter intendere: ergo cum physice impossibile non sit operari contra omnes prudentiæ regulas, & modò homini cordato debitum, idque continuo faciunt insani homines, & scpe rustici, & simplices, scpe hi obiectum tantum apprehensum efficaciter intendunt.

Sentio insuper non posse nisi per summam imprudentiam efficaciter intendi obiectum, quod prius non indicatur ut bonum consequibile, quo iudicio non præeunte cordati homines, qui rationis momenta mediocriter meditantur, & terminos prudentiæ suis tangunt actionibus, numquam obiectum aliquod efficaciter intendunt; est enim summa imprudentia intendere obiectum quod nondum scitur an sit possibile, & apprehensio obiecti non est scientia de illo; non enim dicam ego, me scire Petrum esse in foro, quia Petrum in foro apprehendi. Faciunt plurimum ad rem hanc Christi D. verba Lucæ 14. *Quis rex iturus committere bellum adversus alium regem, non sedens prius cogitat, si cum decem millibus possit occurrere ei, qui cum viginti millibus venit ad se, atque adhuc illo longè agente rogat ea, quæ paxi sunt.* Quibus verbis docet divina veritas omnem Regem, in quo omnes homines significat, priusquam efficaciter prælium inire intendat, hoc est, negotium aliquod aggrediatur, secum conferre rei eventum, & iudicium facere non solum de possibilitate illius, sed etiam futuritione hic & nunc futura, si apponantur media necessaria ad talem finem obtinendum.

Ex hoc fit in cordato homine nullo indeliberato motu præeunto, neque inadvertenti laborante moraliter esse impossibilem intentionem efficacem finis procedentem ad executionem mediorum siue iudicio precedente circa illius bonitatem ut obtinendam. Neque mirum est me asserere insan hominem actum voluntatis posse exercere ex illis principiis, quibus cordatus homo alia simul perpendens impotens est illum efficere, hoc enim in actibus intellectus crebro contingit, quod negabit nullus, videmus enim simplices homines res difficillimas, fictissimæque novellas credere propter testimonium ludentis pueruli, & aliqua executioni mandare, ad consequendum id quod cordatus, & prudens homo credere non potest, non ex alio capite, nisi quia illorum fides est contra omnem rectam rationem rationabilèque prudentiam.

Eadem ratione nullus cordatus homo medium eligit, quovisq; prius examinauerit utilitatem illius cum fine, & per scientiam conditionatam indicaverit aliquam probabilitatem futurum esse utile tale medium si applicetur. Dixi, aliquam probabilitatem iudicandam esse utilitatem medij, quia neque de medij utilitate, neque de bonitate finis illiusque futuritione requiritur certum iudicium hic & nunc contingente esse eventum finis intenti, et si illius negatio multo contingentiore appareat, dummodò enim sub aliqua contingentiā nobis proponatur finis futuritio, possumus sperare aliquam de illa concipere & finem efficaciter intendere.

Ultimò noto circa obiectum apprehensum, ut impossibile posse tendere voluntatem per actus, non absolute efficaces, sed quasi conditionatè, & ex se, quibus ita afficitur voluntas circa obiecta, ut impossibilia propolita, ut si possibilia apparerent ex vi talium actuum mediatè, vel immediatè voluntas executioni mandaret omnia requisita ad illa obtinenda.

Franz. de Oñedo, Philosoph. Tom. I. I.

PUNCTUM V.

An detur imperium ex parte intellectus precedentis actus voluntatis.

Inter requisita ex parte actus primi ex parte intellectus ad volitionem à potentia volitiva emanaturam Thomistæ constituunt actum quemdam practicum imperij, significatum verbo, *ac hoc*, qui significari nequit verbo Indicativi modi, quo formale iudicium significetur. Ita Iavellus 9. Metaph. quest. 4. Sorus tit. 1. de iustitia. q. 1. art. 1. dubio 2. & quest. 17. art. 1. ad explicationem solutionis ad secundum. N. Bellarminus lib. 3. de gratia, & lib. arb. cap. 8. & 9. & alij interpretes D. Thomæ dicta q. 17. art. 1. quos impugnatur Suar. disp. 9. Met. sect. 6. Hic actus non est iudicium, quo determinatè iudicetur rem hic, & nunc faciendam esse, debereque amari, & ceteris præferri, quia si omne peccatum ex hoc iudicio procederet, omnis peccator esset hæreticus & in omni peccato, cuiuscumque esset speciei, committeretur hæresis, sed tantum est actus quidam significatus modo iam dicto.

Hunc imperij actum, tanquam superfluum, impossibilem, & destructivum libertatis impugnant multi è nostris, præcipue P. Suar. loco citato, P. Vasquez l. 2. q. 49. c. 4. P. Did. Ruiz disput. 3. de providentia, sect. 6. P. Arrub. 1. parte, q. 22. art. 1. disp. 63. c. 3. P. Fonseca 9. Metaph. c. 2. q. 6. sect. 3. P. Azor. tom. 1. tit. 1. cap. 29. P. Puenre, Hurtad. disp. 15. de anima, sect. 8. P. Arriaga disp. 8. sect. 2. subiect. 1. & ex antiquis plures alij, præcipue Scoti discipuli, quos prædicti Authores referunt, & Almainus 3. moral. c. 2. affirmat hanc esse sententiam omnium Doctorum.

Dico primò, nullum dari actum intellectus, qui non possit significari verbo Indicativi modi, & qui non sit apprehensio, vel iudiciū, seu discursus, neque posse dari actum imperij, qui non sit iudicium assertivum. Probatur conclusio: In intellectu nullus est possibilis actus, qui non sit intellectio includens formaliter cognitionem: sed omnis cognitio vel est iudicium vel saltem apprehensio ordinata ad iudicium (mitto discursum, quia continetur in iudicio) sed apprehensio & iudicium possunt significari verbo Indicativo: ergo omnis actus intellectus Indicativo verbo significari potest. Confirmatur: Omnis actus intellectus versatur circa obiectum formaliter ut verū: sed obiectum ut verū, tantum potest terminare iudiciū, vel apprehensionem ordinatam ad illud: ergo nullus est actus in intellectu, qui si significari debeat verbo Imperativo distinctus ab apprehensione & iudicio, quæ verbo Indicativo significantur.

Deinde omnis actus imperij, ut fatentur Thomistæ, est intimatio superioris facta inferiori: sed voluntas nullam habet potentiam superiorem, cuius actus possit illi intimari: ergo respectu proprii actus voluntatis nullum potest imperium reperiri. Si dicas voluntati intimari alium actum eiusdem potentie, videlicet volitionem præsuppositam ad imperium: de illa volitione inquiri an processerit ab imperio? Si dicas, non processisse, habeo non omnem volitionem ab imperio procedere, ex quo inferam ad nullam esse necessarium, quia de omnibus est eadem ratio. Si affirmes: volitio illa ab imperio procedens supponet volitionem aliam, cuius imperium sit intimatio & sic in infinitum abimus. Dices sistendum esse in vno actu voluntatis facto à Deo, qui dicitur *primum velle*. Contrà: Ille actus eo ipso, quod sit volitio est vitalis, & à voluntate dependens: ergo voluntas indigebit imperio ut illum eliciat, & consequenter supponet aliud velle.

Dico secundò: Etiam si possibilis esset, talis actus esset omnino impertinens & superfluous respectu nostrarum volitionum: Dicam potius de hoc actu respectu actionis externarum Probatur: per actum iudicii, quo obiectum representatur voluntati sub ratione boni & mali, est applicatus voluntati motum ad amandum, & odio habendum, & est voluntas illuminata representatione obiecti, quod potest amare, & odifere: ergo non indiget alio actu intellectus. Probo antecedens. Applicatio obiecti, & illuminatio potentie consistit in cognitione, quæ potentie ex se cæcæ proponitur obiectum, circa quod potest versari; sed per iudicium de bonitate, & malitia obiecti est sufficienter cognitum obiectum, circa quod voluntas potest tendere actu persecutionis, & fugæ: ergo est sufficienter applicatum obiectum, & potentia ad quæ

adequatè illuminata. Consequentia facilem probationem habet. Actus intellectus tantum prærequiritur ad actum voluntatis, ut replicatio obiecti & illuminatio potentie: ergo posito actu, in quo consistit hæc applicatio, & illuminatio potentie nullus alius requiritur: ergo præter apprehensionem vel iudicium nullus alius actus intellectus prærequiritur ad volitionem.

6 Respondent nonnulli, requiri imperiū ad electionem ut influet potentie volitive intentionem præcedentē, quæ insinuat necessaria est ad electionem, & non fit neque per apprehensionem, neque per iudicium, quibus potest cognosci ratio boni, aut mali in obiecto reperta. In primis hæc solutio aliquantū recedit à cōclusionē, supponit enim imperium non requiri ad intentionem, sed tantum ad electionem. Sed neque hanc requiri, & hanc imitationē esse superfluum ad electionem faciendam probo. Eō præcisē quod voluntati proponatur utilitas mediæ & conducen-
tia, quam habet ad finē, & illius necessitas ad obtinendum finem, est sufficienter præuenta, ut nō possit finem non eligere suppositā intentione, quia ex vna parte obiectum est sufficienter propositum, ut voluntas possit illud amplecti, ex alia cognitio necessitatis, & intentio præhabita supposita potentia ad eligendū medium sufficiunt ut necessitatem valeant inducere: ergo ad electionem actus necessariū faciendam non prærequiritur tale imperium. Dices, prærequiri adhuc insinuationem ipsius intentionis, quæ non includitur in cognitione utilitatis, & necessitatis mediæ. Contrariū hæc insinuatō requireretur tantū deberet consistere in cognitione ipsius intentionis insinuatæ, non in actu imperij respectu mediæ, non enim intentio posset insinuari per actum respicientem medium, & non ipsam: ergo ex omni capite superflue ponitur talis imperij actus.

7 Dico tertio: Si tale imperium daretur, omnino libertatem voluntatis euerteret. Conclusionē doctē, & solidē insequitur Suarez suprà in hunc modum. Posito tali imperio nulla est indifferentia in voluntate, quia talis est natura, ut non possit non coniungi cum actu, quod ita verū exultimat Med. cit. dubio 2. ut asserat stante imperio efficaci ex parte intellectus nullam restare libertatem in voluntate ad contradicendum, additque imperium non habere hanc efficaciam à voluntate, quia cum non sit in infinitum abeundum, necessariū perveniendum est ad aliquod imperiū intellectus antevergens omnē actionem voluntatis, quod hanc efficaciter rapiat ad operandum, ex quibus sic arguo contra Medinam, & omnes, qui illi cōsentiant. Posito hoc imperio nulla est libertas in voluntate, hoc imperium est ante omnem actum voluntatis: ergo ante omnem actum voluntatis supponitur id, quo posito nulla est libertas: ergo nullus actus voluntatis liber esse potest: duas partes antecedentis desumpsi ex Medina duas illationes factas exultimo apud omnes fore magni roboris.

8 Respondet Iuellus 9. Metaphys. q. 4. hoc imperium liberum esse respectu voluntatis, & ita actum ex illo necessariū illatum posse libertate gaudere. Recedit solutio à Thomistarum doctrina, & in maiores incidit difficultates, si actus imperij liberè debet supponere actum voluntatis, hic actus voluntatis aliud imperium, & ita in infinitum abeundum, vel deveniendum ad aliquem actum voluntatis, qui ab imperio non dependeat ad actum imperij necessariū, quod bene novit Medina, qui ne in hanc difficultatē incideret falsus est hoc imperium antevertere omnē actū voluntatis, & illo posito nullam manere libertatem in voluntate, non sine magna humane libertatis iactura. Deinde etiamsi imperium liberum esset, actus quando ab illo necessariū oritur, in se non esset liber, sed liberate imperij secundariū, & derivatiū, sicuti electio orta ex intentione libera efficaci in se libera non est, ut probabo in anima Controv. 10. Punct. 3. Plures alias solutiones, & plurima alia argumenta possem adducere contra hanc sententiam. Vide quæ contra omnem prædefinitionem antecedentem nostri Authores adducunt, quæ omnia æquē contra hoc imperium adduci possunt, illa iterum recognosce, quibus poteris uti ad imperium impugnandum.

9 Si velim fundamenta euellere, quibus hoc nititur imperium, vix vllum inuenio. Primum peti solet ex auctoritate Aristotelis, apud quem neque relatum ab aduersariis vllum testimonium inuenio, quod quidquam difficultatis præ se ferat. Legatur P. Vasquez disput. 59. citatā, cap. 5. ubi mentem Aristotelis doctē interpretatur. Circa mentem D. Thomæ lege nostrum Ruizium disput. 3. de providentia,

sect. 7. à n. 8. ubi probat Angelicum Doctorem nullum posuisse actum imperij in intellectu distinctum à iudicio enunciativo, & in hoc consistere actū imperij iuxta auctoritatem sancti Doctoris, probat ex illius testimonio, & ex interpretatione Conradi nobilis rati Præceptoris Discipuli. Probat similiter nostrum Ruizium multis Scripturæ testimoniis, actum imperij verbo Indicatio significari. Quod si ita imperium constituitur faciliè illud admittam respectu volitionum efficacium, quas iudiciū de bonitate obiecti, saltem ut in plurimum præcedere verum est, vnum tamen Thomistis non concedam, quod Angelicus Doctor minime docuit, videlicet actum illum imperij talis esse naturæ, ut illo posito, nulla in voluntate indifferentia remaneret, hoc enim absque omnimoda libertatis iactura conceditur; voluntas enim indiget iudicio, ut possit proprium actum elicere, non verò iudiciū illud prærequiritur voluntatem determinat, sed voluntatem constituit potentem se determinare, & ita requiritur iudiciū ut voluntas se ipsam determinet, non verò, ut illud voluntatem prædeterminet, quod pulchrè dixit Bernardus libro de gratia & libero arbitrio, his verbis, *Est ratio data voluntati, ut insinuat illam, non ut destruat; destrueret autem, si necessitatem illam imponeret, quo minus pro arbitrio suo sese volueret.* In confirmationem huius doctrinæ docuit Salas 1. 2. tit. 6. disp. 2. sect. 1. a. ex Viguerio, quem ipse refert imperium directiū pertinere ad intellectum, & motiū ad voluntatem.

CONTROVERSIA IX.

De actibus voluntatis imperantibus alios actus eiusdem potentie.

M N I A quæ in hac materia continentur purè sunt Philosophica, quia tamen Theologis valde necessaria sunt illis disputanda commendant Philosophi; ego tamen illa non omitram hac de causa, munus enim Philosophi est Theologo ministrare illa quæ intra Philosophiæ obiectum continentur.

PUNCTUM PRIMUM.

De imperio reflexo circa actum singularem.

§. I.

Status questionis.

Omnium potentiarum Regina voluntas, quæ aliis imperat, & determinat ad proprios actus, cui potentia externæ præstō obediunt, ut primum enim voluntas dicit, *volo deambulare*, potentia loco motiua suum exercet officium & voluntati obedit, & intellectus in omnibus, in quibus sufficiens motiū habet ad assentiendum, vel dissentiendum, & rei euidencia ad aliquem actū non adducitur, voluntati obedit, & ad imperium illius assensum dicit, vel dissensum simile imperiū exercet voluntas, respectu suorum actuum, quādo per vnum actum alium sibi imperat, ut cum dicit, *volo elicere actum contritionis*, contritionis actus imperatus dicitur; ille verò alius actus reflexus quo dicit voluntas, *volo elicere contritionem*, imperans appellatur.

De ratione actus imperati est ab imperato procedere, & de ratione imperantis in imperatū influere, inde imperans & imperatus se habent tanquam causa & effectus. Addit Ripalda de ratione imperati esse ordinatū in finem operantis, & hac ratione dicitur illi servire, ita ut omnis actus voluntatis ab alio procedens, & in illius finem ordinatus imperatus dicitur. Non placet hic philosophandi modus, quia sæpè actus imperans tanquam finem respicit ipsum imperatum, sæpè enim quis dicit, *volo elicere contritionem* propter excellentiam ipsius actus nullo alio fine inspecto, quæ finem non inspicit contritio, quæ tantum respicit delectationem peccati propter Deum offensum. Secundo, electio mediōrum dependet ab intentione, & in illius finem ordinatur, &